

RETSGRUNDLAG

Internationale og europæiske konventioner

Danmark har ratificeret flere internationale konventioner, der fordømmer kvindelig omskæring, herunder verdenserklæringen om menneskerettigheder, konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder (CEDAW), konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (CAT), konventionen om barnets rettigheder (CRC), konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (EMRK) og Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (2010/C 83/02).

Straffelovgivning

Siden 2003 har der været en særlig strafferetlig bestemmelse om kvindelig omskæring, nemlig straffelovens § 245a. Bestemmelsen finder anvendelse, hvor dele af de kvindelige ydre kønsorganer fjernes (klitoridektomi, excision, infibulation), uanset om dette sker frivilligt eller med tvang. De generelle bestemmelser i den danske straffelov dækker "forsøg" og "medvirken", mens "udførelsen" beskrives i en særlige bestemmelse. Kvindelig omskæring er strafbar, selv hvis handlingen foretages uden for landet.

Lovgivning om beskyttelse af børn

De generelle bestemmelser om beskyttelse af børn kan anvendes i tilfælde af kvindelig omskæring på grundlag af § 58 i loven om social service, der giver mulighed for at anbringe barnet uden for hjemmet og ophæve forældremyndigheden.

Asyllovgivning

I henhold til udlændingelovens § 7, stk. 2, er der mulighed for

at give en person asyl som "flygtning med beskyttelsesstatus", hvis vedkommende risikerer at blive underkastet umenneskelig og nedværdigende behandling, herunder kvindelig omskæring.

Lovgivning om tavshedspligt

I Danmark kan de generelle bestemmelser om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger anvendes til at anmelde udførte eller planlagte tilfælde af kvindelig omskæring. I henhold til § 154 i loven om social service har alle pligt til at underrette kommunen, hvis de får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare. På grundlag af § 153 skal navnlig personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, underrette kommunen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får

Om undersøgelsen

Det Europæiske Institut for Ligestilling har igangsat en undersøgelse, som skal kortlægge den aktuelle situation og tendenserne i forbindelse med kvindelig omskæring i 27 EU-medlemsstater og Kroatien. Formålet er at bidrage til at afdække og afhjælpe mangler i dataindsamlingen og støtte udviklingen af strategier til bekæmpelse af kvindelig omskæring. Undersøgelsen blev iværksat efter anmodning fra Viviane Reding, næstformand i Europa-Kommissionen. Den blev gennemført af International Centre for Reproductive Health (ICRH) ved Gent Universitet og Yellow Window Management Consultants (en afdeling af E.A.D.C.).

Dokumentationsundersøgelsen i de 27 EU-medlemslande og Kroatien og en indgående undersøgelse i ni EU-medlemslande var udgangspunktet for den første indsamling af oplysninger og data, de politiske rammer, aktører, værktøjer og metoder i forbindelse med kvindelig omskæring i EU. I undersøgelsen blev de forskellige nationale strategier til at tackle kvindelig omskæring i EU analyseret og sammenlignet for at kortlægge praksis, som kan være nyttig, når det gælder forebyggelse, beskyttelse, retsforfølgelse, levering af tjenesteydelser, partnerskab og omfang.

Flere oplysninger og henvisninger vedrørende undersøgelsen findes på: www.eige.europa.eu

INDIKATOR LAND	Undersøgelser af omfanget af kvindelig omskæring	Asyl givet på grundlag af kvindelig omskæring	Særlig strafferetlig bestemmelse om kvindelig omskæring	National handling- splan vedrørende kvindelig omskæring	Tiltag til beskyttelse af børn i relation til kvindelig omskæring	Registrering på hospitaller/hos læger af kvindelig omskæring
BELGIEN	✓	✓	✓	✓		✓
BULGARIEN						
TJEKKIET						
DANMARK			✓	✓	✓	
TYSKLAND	✓	✓		✓	✓	
ESTLAND						
IRLAND	✓	✓	✓	✓		✓
GRÆKENLAND				✓		
SPANIEN			✓	✓	✓	
FRANKRIG	✓	✓		✓	✓	✓
KROATIEN			✓	✓		
UNGARN	✓	✓				
ITALIEN	✓	✓	✓	✓	✓	
CYPERN			✓			
LETLAND		✓				
LITAUEN		✓				
LUXEMBOURG						
MALTA						
HOLLAND	✓	✓		✓	✓	✓
ØSTRIG		✓	✓	✓		
POLEN						
PORTUGAL				✓		✓
RUMÆNIEN		✓				
SLOVENIEN						
SLOVAKIET		✓				
FINLAND				✓	✓	
SVERIGE		✓	✓	✓	✓	✓
ENGLAND	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Hvad er kvindelig omskæring?

- Kvindelig omskæring, også kaldet kønslemlæstelse, er en form for kønsbaseret vold. Denne praksis omfatter alle processer, hvori indgår delvis eller fuldstændig fjernelse af de ydre kvindelige kønsorganer eller anden lemlæstelse af de kvindelige kønsorganer af ikke-lægelige grunde.
- Kvindelig omskæring har negative virkninger for kvinders helbred på kort, mellem- og lang sigt og kan endog medføre døden. Den praktiseres af både kulturelle og sociale årsager. Religiøse argumenter anvendes ofte til at retfærdiggøre denne praksis, men der er ingen religiøs begrundelse for den.
- Ifølge UNICEF praktiseres kvindelig omskæring i mere end 20 afrikanske lande fra Senegal i vest til Somalia i øst.
- Selv om det er vanskeligt at anslå de samlede tal, kan tusinder af kvinder og piger, der bor i EU, være blevet eller risikere at blive udsat for kvindelig omskæring.
- EU-institutionerne og medlemsstaterne har forpligtet sig til at bekæmpe kvindelig omskæring, som det fremgår af Kommissionens "Strategi for ligestilling mellem kvinder og mænd (2010–2015)". Daphne III-programmet har spillet en afgørende rolle med hensyn til at sætte kvindelig omskæring på dagsordenen i flere EU-lande og yde finansiel støtte til gennemførelsen af tværnationale projekter på dette område.
- I Europa-Parlamentets beslutning af 14 juni 2012 om afskaffelse af kønslig lemlæstelse af piger og kvinder præciseres det, at "enhver form for kønslig lemlæstelse af piger og kvinder er en skadelig traditionel praksis, som ikke kan betragtes som del af en religion, men er en voldelig handling mod kvinder og piger, der udgør en krænkelse af deres grundlæggende rettigheder". Europa-Parlamentet opfordrer medlemsstaterne til at gøre en målrettet indsats for at bekæmpe denne ulovlige praksis.

kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte. Manglende underretning er ikke underlagt disciplinære sanktioner.

POLITISK RAMME

Sundhedsstyrelsen begyndte allerede at behandle spørgsmålet om kvindelig omskæring i 1981 ved at udstede forbud mod, at læger foretager kvindelig omskæring. I 1996 krævede en række politiske partier en særlig straffelovgivning vedrørende kvindelig omskæring. En række retningslinjer blev offentliggjort af myndighederne, bl.a. de nationale retningslinjer for forebyggelse af omskæring af piger fra Sundhedsstyrelsen (1999) og retningslinjer for forskellige fagfolk fra Ministeriet for Børn og Undervisning (2003). Dette politikdokument fra Ministeriet for Børn og Undervisning indeholder information og retningslinjer for sundhedspersoner, socialarbejdere og lærere om, hvordan de skal handle, hvis de kommer i kontakt med piger, der er blevet eller står i fare for at blive omskåret. Danmark er ét ud af otte lande, der har udviklet en særlig handlingsplan imod kvindelig

omskæring. "Den Danske Handlingsplan 2009-2010" blev udviklet af en række civilsamfundsorganisationer og koordineret af Den Somaliske Kvindeforening i Danmark inden for rammerne af Daphne-projektet vedrørende udvikling af nationale handlingsplaner til forebyggelse og afskaffelse af kvindelig omskæring.

Sundhedsministeriet og Sundhedsstyrelsen støttede den nationale handlingsplan, men var ikke officielt ansvarlige for gennemførelsen. Der blev hverken oprettet et gennemførelsesorgan eller tildelt et budget til gennemførelsen heraf. I den nationale handlingsplan er der fastsat strategier, målgrupper og ansvarlige aktører, der skal tage sig af spørgsmålet om kvindelig omskæring. Hidtil har der imidlertid ikke været nogen opfølgning på den nationale handlingsplan.

OMFANGET AF KVINDELIG OMSKÆRING I DANMARK

Undersøgelserne af kvindelig omskæring i Danmark har fokus på følgerne for kvinderne eller på gennemførelsen af lovgivningen, men vedrører ikke omfanget af kvindelig omskæring. Statistiske data om befolkningen fra de lande, hvor kvindelig omskæring praktiseres, kan fås fra Danmarks Statistik. I 2011 var 15 116 kvindelige indvandrere og deres døtre registreret i folkeregisteret – de fleste af dem fra Somalia (8 220). Heraf er 5 873 piger mellem 0 og 18 år, hovedparten af dem fra Somalia (4 128). Disse statistikker giver ingen oplysninger om antallet af kvinder, der er ofre for kvindelig omskæring i Danmark, og de omfatter ikke flygtninge, asylansøgere eller udokumenterede indvandrere.

Fakta

- Danmark begyndte at udvikle sin politik vedrørende kvindelig omskæring i begyndelsen af 1980'erne, hvor Sundhedsstyrelsen udstedte forbud mod, at læger foretager kvindelig omskæring. "Den Danske Handlingsplan 2009-2010" blev udviklet inden for rammerne af Daphne-projektet vedrørende udvikling af nationale handlingsplaner til forebyggelse og afskaffelse af kvindelig omskæring. Desuden udarbejdede Ministeriet for Børn og Undervisning (2003) retningslinjer, der sigtede mod at beskytte og drage omsorg for mindreårige.
- I Danmark deltager både offentlige institutioner og civilsamfundsorganisationer aktivt i bekæmpelsen af kvindelig omskæring. Der blev identificeret to aktører, der har kvindelig omskæring som deres fokus: en civilsamfundsorganisation, der arbejder på at afskaffe kvindelig omskæring, og et netværk af forskere fra de nordiske lande.

Tal

- I 2011 kom ca. 15 116 kvinder med bopæl i Danmark oprindeligt fra lande, hvor der praktiseres kvindelig omskæring. Hovedparten af disse kvinder kommer fra Somalia. Antallet af kvinder, som faktisk har været udsat for kvindelig omskæring, er ukendt.
- Der er dokumentation for, at én asylansøgning var baseret på kvindelig omskæring, men at der ikke blev givet asyl.
- Der blev i 2008 anlagt én sag vedrørende kvindelig omskæring, som omfattede både strafferetlige procedurer og beskyttelsesforanstaltninger.

Om Det Europæiske Institut for Ligestilling (EIGE)

Det Europæiske Institut for Ligestilling er EU's videns- og dokumentationscenter for ligestilling. EIGE støtter beslutningstagere og alle relevante institutioner i deres indsats for at gøre ligestilling til en realitet for alle i Europa ved at stille ekspertise og sammenlignelige og pålidelige data om ligestilling i Europa til rådighed.

Flere oplysninger: www.eige.europa.eu

Hverken Det Europæiske Institut for Ligestilling eller andre, der handler på dets vegne, kan gøres ansvarlig for brugen af de oplysninger, der er i publikationen.

www.eige.europa.eu

ISBN 978-92-9218-102-4
doi:10.2839/13534

Publikationskontoret

MH-31-12-930-DA-C